

מבוא

כיום האזרחים הנכים החיים במדינת ישראל מתבססים על הקצבאות אותן הם מקבלים מהמדינה, הקצבאות הללו מסתכמות ברובן בכמחצית ממשכורת המינימום במדינת ישראל.

כאן נשאלת השאלה כיצד במדינה מפותחת במאה ה-21 מתרחש מתקיימת סיטואציה, בה אזרחים אלו מוגבלים לרוב מבחינה פיזית, דבר הפוגע ביכולתם לעבוד ולכן הם נאלצים להסתדר עם הקצבאות הנמוכות אותן הם מקבלים מהמדינה ?

התשובה של הנכים היא שזה לא יתכן ולכן הם דורשים הגדלה באופן ישיר של הקצבאות המוענקות לנכים החיים במדינת ישראל לשווי שכר המינימום. פתרון זה יפתור באופן ישיר את אי השוויון המתקיים בין הנכים החיים במדינה לאזרחים הרגילים. כמו כן הוא יצמצם באופן משמעותי את הפערים הכלכליים והחברתיים המתקיימים בין הנכים לשאר אזרחי המדינה, בניגוד לפתרונות אחרים שעלולים להרחיב את הפערים הללו. מנגד, ידיהם של הפוליטיקאים כבולות. הם לא יכולים ביום אחד להעלות את קצבאות הנכים לשכר המינימום משלל סיבות- העיקריות שבהם-ישראל לא מוגדרת כמדינת רווחה במובן הרחב שלה. כמו כן, להעלאת הקצבאות יש השלכות תקציביות מרחיקות לכת- זה גם יכול לגרום לאבטלה גבוה בקרב הנכים הקלים ולפגוע בתוצר המדינה. כמו כן, לפוליטיקאים יש התחייבויות פוליטיות לקהל הבוחרים שלהם – שלהם הם אמורים תחילה להשיג תקציבים.

הנכים מבססים את דרישתם על בסיס אמונה כי מדינת ישראל צריכה להיות מדינת רווחה כמו מדינות שונות ברחבי העולם. מדינת רווחה היא מודל כלכלי של מדינה אשר שואפת להבטיח את ביטחונם הסוציאלי של כל תושביה. מודל זה מתבסס על צמצום הפערים החברתיים בין שכבות האוכלוסייה באמצעות חלוקה מחדש של המשאבים בחברה. מאפיינים של מדינת רווחה כוללים דיור ציבורי, מתן שירותי בריאות וחינוך, סיוע בתחום התעסוקה, קצבאות שונות, שירותי הרווחה האישיים וצמצום היקף העוני.

בכדי להעלות את קצבת הנכים, נדרשת חקיקה המושפעת באופן ישיר מתהליכי קביעת מדיניות. תהליך קביעת מדיניות הוא תהליך מורכב ששותפים לו מספר שחקנים. מדיניות ציבורית הינה תוצר של אינטראקציה, פרי פשרה ומאבקי כוחות, בין ארבעה שחקנים : פוליטיקאים, קבוצות אינטרס, בירוקרטים והציבור הרחב. במדינה דמוקרטית, הסמכות החוקית כמו גם האחריות הנלוות לכל החלטת מדיניות מוענקת לפוליטיקאים.

כל החלטת מדיניות של הפוליטיקאי, נעוצה בהעלאת הביקוש למדיניות מצדו של הציבור ואספקתו על ידי הפוליטיקאים. כמו כן, הפוליטיקאי, התלוי בתמיכת הציבור, מונע ע"י האינטרס הבסיסי למצות בצורה מרבית את סיכויי היבחרותו ולפיכך הוא שואף לקדם מדיניות שתקלע להעדפותיהם של רוב ציבור הבוחרים. כדי לעשות כן, בוחר הפוליטיקאי לקדם מדיניות שתשקף את עמדת הבוחר החציוני, קרי- עמדתו של הבוחר (הדמיוני) הממוקם בחציון של ציר הדרישות הציבוריות. סביב עמדה זו יוכל הפוליטיקאי למשוך בוחרים רבים יותר.

מכאן עולה, שישנו מתח מתמיד בין פועלו של הפוליטיקאי לקראת קהל בוחריו לבין כלל הציבור אותו הוא צריך לשרת. הפוליטיקאי צריך למצוא את "דרך המלך" שילוב של שלושה היבטים: 1. דאגה לקהל הבוחרים שלו. 2. דאגה לכלל הציבור הישראלי ובכללם הנכים. 3. שמירה על הכלכלה ומניעת קריסתה בעקבות השקעת תקציבים.

בינואר 2015 בעקבות החלטת הממשלה להעלות את שכר המינימום ל-5,000 ₪, הושק קמפיין מחאת הנכים "נכה, לא חצי בן אדם". באותם ימים, קצבת נכות כללית, לנכים 100%, עמדה על 2,342 ₪ בחודש. אין אדם בישראל אשר היה יכול להתקיים בכבוד מהכנסה כזו, בוודאי לא נכים אשר הוצאותיהם בד"כ גבוהות משל אדם בריא בשל המגבלות והצרכים הייחודיים שלהם. לא יתכן שנכים אשר רובם הגדול אינם מסוגלים להשתכר, יישארו ללא מענה הולם לצורכיהם. לכן, הנכים יצאו במחאת ענק, שבה הם דרשו להשוות את קצבת הנכים לשכר המינימום. המחאה לא גרמה לשינוי, ובכל השנה הנכים חזרו ומחו שוב- חסמו כבישים ראשיים ושתקו בכך אנשים רבים, הפגינו, קיימו עצרות מחאה, הפגינו מול הכנסת- אבל כל אלו לא הועילו, ונכון ליום זה, קצבתם עלתה באחוז שולי לעומת עליית שכר המינימום. בשנת 2020 קצבת נכה 100% עומדת על 3,321 ₪ ואילו שכר המינימום שעמד עד 2015 על סכום של 4300 ₪

עומד	כיום	על	5000	₪.
------	------	----	------	----

לחוסר ההצלחה של המחאה ישנם שלל סיבות אותן נפרט בהמשך. אולם, כאן חשוב לציין את המרכזיות שבהם- הנכים מהווים אחוז קטן מהציבור בישראל, ובאופן ישיר מכך גם של הקהל הבוחרים. כמו כן, ארגוני הנכים חסרי תקציבים בשל לעורר קפמיין תקשורתי והשפעה לשינוי מעמדם. בשל כך, משקל ההשפעה הפוליטית שלהם על הפוליטיקאים הוא נמוך. לפוליטיקאי הממוצע לא יפריע אם הוא יפסיד את קולות הנכים, כי אין להם השפעה של ממש. נוסף על זה את העובדה שבמהלך השנים היו רק שני ח"כים נכים בכנסת- קארין אלהרר ואילן גילאון, וגם הם לא פעלו באופן מובהק לשינוי מעמדם של הנכים.